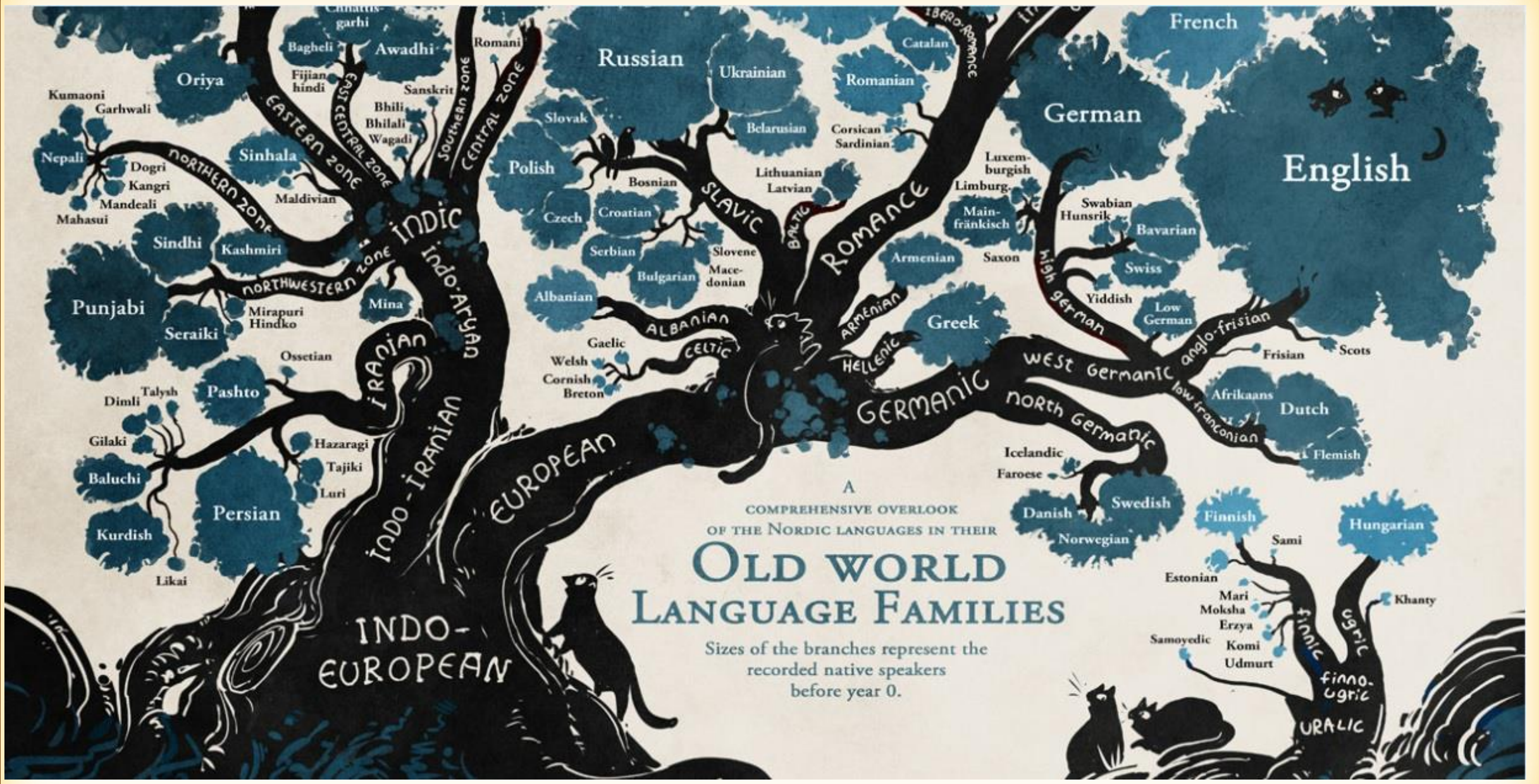

Finnugor jövevényszavak

DEME FELÍCIA

A
 COMPREHENSIVE OVERLOOK
 OF THE NORDIC LANGUAGES IN THEIR
**OLD WORLD
 LANGUAGE FAMILIES**

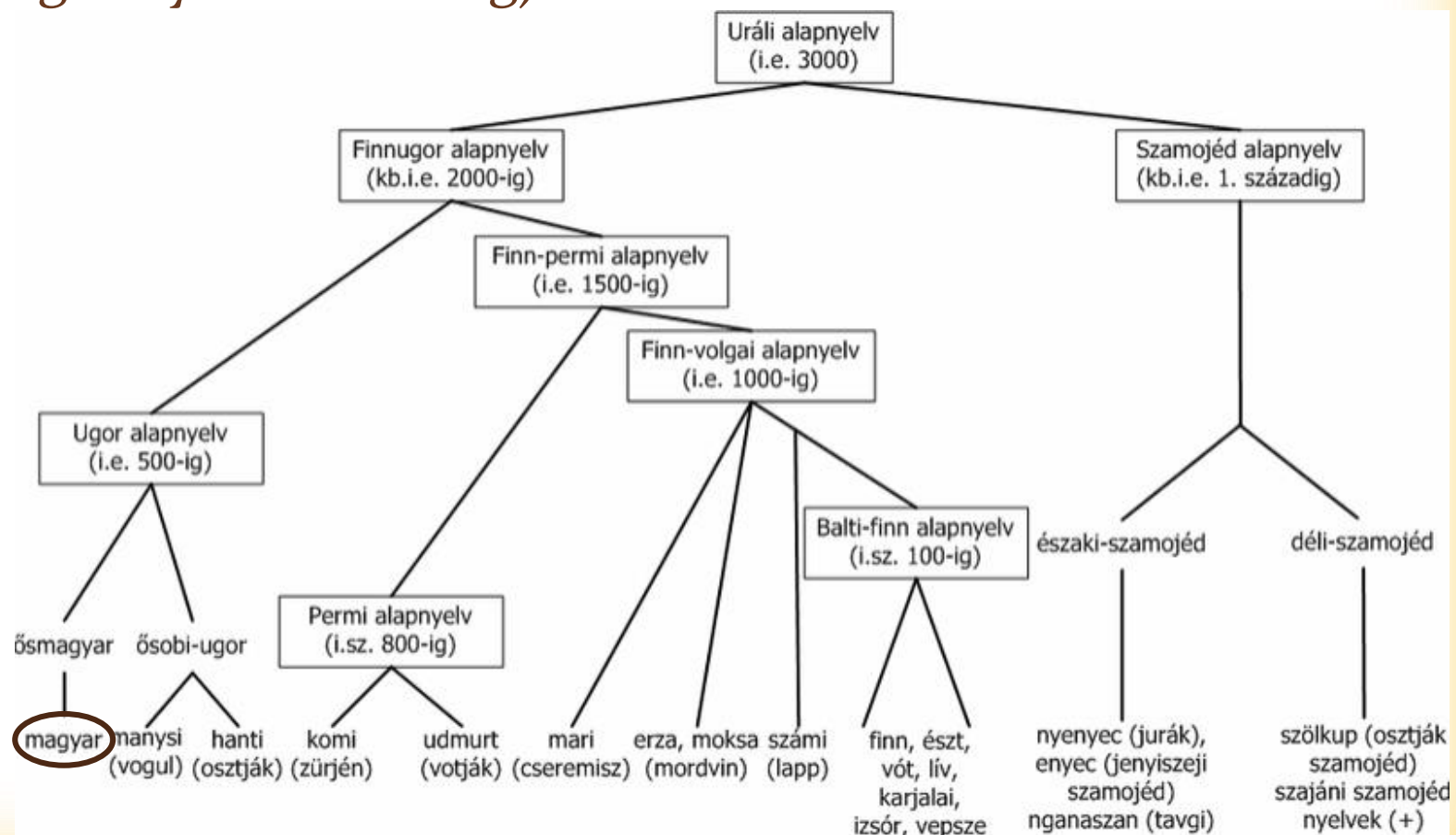
Sizes of the branches represent the recorded native speakers before year 0.

Finnugor nyelvek:

- Magyar
- Finn
- Észt
- Lapp
- Mordvin
- Cseremisiz
- Votják
- Vogul

Finnugor nyelvrokonság

- A magyar nyelv a finnugor nyelvcsalád tagja:
 - A nyelvcsalád Ugor ágában helyezkedik el

Finnugor alapnyelvi szókészlet a magyarban:

- Kb. 1000-1200 alapnyelvi szó
- Ezekből a szavakból következtethetünk az életmódra is
 - Halászó, vadászó, gyűjtögető életmód
- **Időrétegek:**
 1. Uráli kor
 2. Finnugor kor
 3. Ugor kor

Uráli kori örökség

❖ Uráli kor:

- finnugor és szamojéd népek együttélésének időszaka
- A korszak a két nyelvcsalád elválásával fejeződött be (kr.e. 3000)
- Alapigék, testrészek, rokonságnevek, természeti jelenségek nevei, állatnevek, névmások, névmástövek
- Egy szótagú szavak

Finnugor kori örökség

❖ Finnugor kor:

- a finnugor népek együttélésének időszaka
 - a finn-permi (*finn, észti*) és az ugor ág (*magyar*) szétválásával fejeződött be
-
- pl.: év, facsar, fajt, kéj, kell, szel, új

Ugor kori örökség

❖ Ugor kor:

- Obi-ugorok és a magyarok
 - Az Ob folyó mentén éltek
 - A magyarok idővel délebbre és nyugatabbra húzódtak
 - Szétválásuk Kr.e. 1000-500 közé tehető
-
- pl.: alom, csókol, eb, ló

Problémák a finnugor eredetű szavak megállapításánál

- Sok ősi szó idő közben kipusztult
- Egyes magyarban megmaradó szavak kivesztek a rokonnyelvből → bizonyítás?
- Az alapszavak tömérdek származéknak adtak életet
 - Nem mindig egyértelmű az összefüggés
 - Tű, tör, túske, tövis, tűz (ige) → *tövik* ,szúr' elavult igéből

Tematikus osztályozás

Testrészek:

- fő 'fej' (fi. pää)
- szív (v. sim)
- száj
- fog
- kéz (fi. käte-)
- szem
- vér

Számlálás:

- egy (fi. yhte)
- kettő (fi. kahte-)
- három (fi. kolme)
- olvas 'számol' (fi. luku 'szám')

Társadalmi szervezet szavai:

- Had (o. éont)
- Szer

Család és rokonság szavai:

- Apa
- Meny
- Fiú
- Eme ,állat nőténye' (fi. Emä)
- Meny (v. min')

Hiedelemvilág szavai:

- Lélek (v. lili)
- Hagy, hagymáz (v. kul', éul', ,ördög, manó')

A vadászat szavai:

- Ideg ,íjhúr' (v. jantew)
- Nyíl
- Lő (v. liγ-)
- Nyúl (zrj. Nimal)
- Húr

A halászat szavai:

- háló (fi. kalin)
- folyó (fi. joki)
- hal (fi. kala)

A gyűjtögető életmód szavai:

- méz (fi. mesi)
- bogyó (fi. puola 'vörösáfonya')
- nyj. mony 'tojás' (o. mon)

Természeti jelenségek:

- év (cser. ij)
- al- 'alsó' (md. al)
- tél
- tavasz
- hol- 'reggel'
- hó 'hold' (fi. kuu)
- hűgy 'csillag'
- felhő (fi. pilvi)
- jég (fi. jää)

A növényvilág szavai:

- víz (fi. vete-)
- fa (cser. pu)
- vad 'erdő' (o. wont)
- fenyő
- szil(fa)

A lakás, eszközök szavai:

- ház (fi. kota)
- Lakik
- rak (épít)
- fél 'ajtófélfá' (md. päl 'sövénykaró')
- ágy
- fúró (fi. pura)

Ásványok:

- Kő
- Vas
- Arany
- Ezüst
- ón

A táplálkozás szavai:

- fazék (fi. pata)
- fő, főz
- Köles
- Süt
- Leves

Ruházat:

- ujj
- öv
- szíj
- fon
- köt
- varr

Az elemi életjelenségek, cselekvések és érzékelések szavai:

- ad (zürj. ud 'megitat')
- val-, vol- (létige)
- lesz, lev- (létige)
- él (fi. elä)
- eszik, ev- (mord. seve)
- tesz, tev-
- megy, men-

Névmások:

- Én, te, ő mi, ti
- Ki? Mi?
- Az, ez
- Ho-, ha- (*hol, hová, ha, honnan, hogy*)
- Te- (*tétova, tél, túl*)
- maga

Köszönöm a figyelmet!

